

Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur

Rekommendation om att erkänna konstnärers yrkesstatus

Översatt till svenska av Konstnärsnämnden dec 2015.

27 oktober 1980

Generalkonferensen för Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur, som håller sin tjugoförsta session i Belgrad den 23 september till den 28 oktober 1980,

erinar om att syftet med organisationen, enligt villkoren i artikel 1 i dess konstitution, är att bidra till fred och säkerhet genom att verka för samarbete mellan nationerna genom utbildning, vetenskap och kultur för att främja den universella respekten för rättvisa, för rättsstatsprincipen och för de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som gäller för hela världens befolkning, utan åtskillnad på grund av etnisk tillhörighet, kön, språk eller sammanhang, enligt Förenta nationernas stadga,

erinar om villkoren i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, och i synnerhet artiklarna 22–25 och 27–28 i den, som återges i bilagan till denna rekommendation,

erinar om villkoren i Förenta nationernas internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, i synnerhet artiklarna 6 och 15, som återges i bilagan till denna rekommendation, och om behovet av att vidta de åtgärder som krävs för att skydda, utveckla och sprida kultur, i syfte att garantera att dessa rättigheter kan utövas till fullo,

erinar om förklaringen om principer för internationellt kulturellt samarbete, som antogs av Unescos generalkonferens vid dess fjortonde session, i synnerhet artiklarna III och IV, som återges i bilagan till denna rekommendation, samt rekommendationen om allas deltagande i och bidrag till kulturlivet, som antogs av Unescos generalkonferens vid dess nittonde session,

erkänner att konsten, i dess mest omfattande betydelse, är och bör utgöra en del av livet och att det är nödvändigt och lämpligt att regeringar bidrar till att skapa och vidmakthålla inte bara ett klimat som uppmuntrar till konstnärlig frihet, utan också materiella förutsättningar för kreativa färdigheter,

erkänner att alla konstnärer har rätt att dra fördel av de bestämmelser om social trygghet och försäkring som ingår i de grundläggande texter och förklaringar samt i den konvention och rekommendation som anges ovan,

anser att konstnären spelar en viktig roll i livet och i samhällsutvecklingen och bör få möjlighet att bidra till utvecklingen i samhället och, liksom andra medborgare, utöva sitt ansvar på det området och samtidigt upprätthålla sitt kreativa arbete och yttrandefrihet,

erkänner vidare att den kulturella, tekniska, ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen av samhället påverkar konstnärers status och att dennes status därför måste ses över med hänsyn till den sociala utvecklingen i världen,

bekräfta konstnärens rätt att, om denne önskar, betraktas som en person som är aktivt engagerad i kulturellt arbete, kulturarbete och därför, med hänsyn till de särskilda förhållandena för dennes konstnärliga yrke, kunna utnyttja alla rättsliga, sociala och ekonomiska fördelar som gäller för arbetstagare,

bekräfta vidare behovet av att förbättra den sociala tryggheten och arbets- och skattevillkoren för konstnären, oavsett om denne är anställd eller egenföretagare, med hänsyn till konstnärens bidrag till kulturell utveckling,

erinrar om, vilket är allmänt erkänt både nationellt och internationellt, hur viktigt det är att bevara och stödja kulturell identitet och roll på detta område, när konstnärer ägnar sig åt att bevara utövandet av traditionell konst och tolka en nations folklore,

erkänner att konstens kraft och vitalitet bland annat beror på konstnärernas välbefinnande – både individuellt och kollektivt,

erinrar om Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner och rekommendationer, där man erkänner rättigheter för arbetstagare i allmänhet, och därmed konstnärers rättigheter, och i synnerhet de konventioner och rekommendationer som anges i bilagan till denna rekommendation,

noterar dock att vissa av Internationella arbetsorganisationens normer tillåter undantag för, eller till och med uttryckligen utesluter, konstnärer eller kategorier av konstnärer, på grund av de särskilda förhållanden under vilka den konstnärliga verksamheten äger rum, och noterar att tillämpningsområdet för normerna därför måste utvidgas, alternativt att normerna måste kompletteras med andra normer,

anser vidare att detta erkännande av deras status som personer som är aktivt engagerade i kulturellt arbete inte på något sätt får äventyra deras konstnärliga frihet, yttrandefrihet eller meddelarfrihet, utan tvärtom bör stärka deras värdighet och integritet,

övertygad om att det krävs omedelbara åtgärder från de offentliga myndigheternas sida för att avhjälpa den oroande situationen för konstnärer i ett stort antal medlemsstater, i synnerhet vad gäller mänskliga rättigheter, ekonomiska och sociala omständigheter och anställningsvillkor, i syfte att skapa sådana förhållanden som krävs för att konstnärernas färdigheter ska kunna utvecklas och blomstra, och som är lämpliga för den roll som de kan spela för planering och genomförande av kulturpolitik och åtgärder för kulturell utveckling i samhällen och länder, och för att förbättra livskvaliteten,

anser att konst spelar en betydelsefull roll för utbildningen och att konstnärer med sitt arbete kan påverka den uppfattning som människor, framför allt unga, har om världen,

anser att konstnärer tillsammans måste kunna ta hänsyn till och, vid behov, försvara sina gemensamma intressen, och därför måste ha rätt att betraktas som en yrkeskategori och bilda fackföreningar eller yrkesorganisationer,

anser att konstens utveckling, konstens betydelse samt främjandet av konstnärlig utbildning i hög grad beror på konstnärers kreativitet,

medveten om att konstnärlig verksamhet är komplicerade till sin natur och antar olika former, och i synnerhet om betydelsen för levnadsförhållanden och utvecklingen av konstnärliga talanger och om skydd för deras moraliska och materiella rättigheter till sina verk, framställningarna och användandet av dem, och om behovet av att utvidga och stärka det skyddet,

tar hänsyn till behovet av att i möjligaste mån beakta både konstnärernas och allmänhetens åsikter vid utformning och genomförande av kulturpolitik, och att i detta syfte ge dem möjlighet att vidta effektiva åtgärder,

anser att samtida konstnärliga uttryck presenteras på offentliga platser och att dessa tar hänsyn till den berörda konstnärens åsikter, vilket kräver ett nära samarbete mellan arkitekter, entreprenörer och konstnärer för att fastställa estetiska riktlinjer för offentliga platser ska fastställas som uppfyller kommunikationskraven och på ett effektivt sätt bidrar till att upprätta nya och betydelsefulla relationer mellan allmänheten och dess miljö,

tar hänsyn till skillnaderna i konstnärers omständigheter i olika länder och inom de samhällen där de förväntas utveckla sina färdigheter, och till den varierande betydelse som tillskrivs deras verk av de samhällen där de skapas,

övertygad om att liknande frågor, trots dessa skillnader, uppstår i alla länder när det gäller konstnärens status, och att det krävs en gemensam vilja och inspiration om vi ska finna en lösning och om konstnären ska få en högre status, vilket är syftet med denna rekommendation,

noterar bestämmelserna i gällande internationella konventioner som, mer specifikt, rör skyddet för litterära och konstnärliga rättigheter, och i synnerhet i Världskonventionen och Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, och bestämmelser som rör skydd för rättigheterna, resolutioner från generalkonferensen, rekommendationer från Unescos regeringskonferenser om kulturpolitik, och de konventioner och rekommendationer som har antagits av Internationella arbetsorganisationen, som anges i bilagan till denna rekommendation,

har framför sig, som punkt 31 på dagordningen för sessionen, förslag beträffande konstnärens status,

har, efter beslut vid sin tjugonde session, fastställt att denna fråga ska bli föremål för en rekommendation riktad till medlemsstaterna,

antar denna rekommendation den tjugosjunde oktober 1980:

Generalkonferensen rekommenderar att medlemsstaterna genomför följande bestämmelser, genom att vidta de rättsliga eller andra åtgärder som krävs i enlighet med den konstitutionella praxisen i varje enskild medlemsstat och karaktären hos de frågor som övervägs, för att tillämpa de normer och principer som anges i denna rekommendation inom respektive territorium.

Generalkonferensen rekommenderar de stater som har ett federalt eller icke enhetsstatligt konstitutionellt system att, med avseende på bestämmelserna i denna rekommendation, som genomförs inom ramen för den rättsliga behörigheten för enskilda delstater, områden, provinser, kantonerna och andra territoriella och politiska distrikt som inte är förpliktigade att vidta lagstiftningsåtgärder enligt federationens konstitutionella system, uppmana förbundsregeringen att informera de behöriga myndigheterna i sådana stater, områden, provinser eller kantonerna om nämnda bestämmelser, med rekommendationen att anta dem.

Generalkonferensen rekommenderar medlemsstaterna att uppmärksamma myndigheter, institutioner och organisationer som har möjlighet att bidra till en förbättring av konstnärens status och främja konstnärers delaktighet i kulturlivet och kulturens utveckling på denna rekommendation.

Generalkonferensen rekommenderar medlemsstaterna att rapportera till denna, på sådana datum och sätt som denna fastställer, om vilka åtgärder som har vidtagits för att verkställa denna rekommendation.